

TALVEN 2022/2023 REITILASKENNAT

Talvi- ja kevätlaskennoista ei muistuteta erikseen, joten kirjaa laskentapäivät kalenteriisi:

SYYSLASKENTA	tiistai 1. marraskuuta – maanantai 14. marraskuuta
TALVILASKENTA	lauantai 24. joulukuuta – sunnuntai 8. tammikuuta
KEVÄTLASKENTA	tiistai 21. helmikuuta – maanantai 6. maaliskuuta

Talvilintulaskennat ovat jälleen alkamassa. Kiitämme kaikkia laskentoihin osallistuneita ja toivotamme antoisia laskentoja niin uusille laskijoille kuin konkareillekin.

Tämä saatekirje on lähetetty kaikille, jotka ovat palauttaneet tuloksia kahden edellisen talven laskennoista. Lähetämme kirjeen sähköisenä niille havainnoijille, jotka ovat ilmoittaneet havaintonsa verkkotallennuslomakkeella ja joiden sähköpostiosoite on tiedossamme. Paperilomakkeella tuloksensa lähettäneet saavat paperikirjeen, jossa on myös lomakkeita ja palautekirjekuoria alkavan talven laskentoja varten. Muistathan ilmoittaa muuttuneet yhteystietosi Linnustonseurantaan.

Tietojen tallennus jatkuu talvilintulaskennan Laji.fi-tallennusjärjestelmän kautta, mutta havainnot voi ilmoittaa myös paperilomakkeella. Muista myös kirjata nisäkshavaintosi laskentareitiltä. Näin kertyy aineistoa myös tämän lajiryhmän seurantaan. Ohjeet järjestelmän käyttöön ja tulospalveluun löytyvät alta. Lisäksi lopusta löytyy tiivistetysti myös esitetty, mihin talvilintulaskentojen tietoja on hyödynnetty viime aikoina. Lisätietoja, ohjeita, lomakkeita ja lisää tuloksia löytyy Linnustonseurannan sivuilta: <https://www.luomus.fi/fi/talvilintulaskennat>

Antoisia laskentoja toivottaen,

Sarella Arkkila & Aleksi Lehikoinen

Linnustonseuranta, Luonnontieteellinen
keskumuseo

PL 17, 00014 Helsingin yliopisto

linnustonseuranta@luomus.fi

0294128857 / 050 3182334

Tero Toivanen

BirdLife Suomi

tero.toivanen@birdlife.fi

OHJEITA HAVAINTO- JA TULOSPALVELUJÄRJESTELMÄÄN

Talvikaudesta 2018/2019 lähtien talvilintulaskentojen havainnot on voinut ilmoittaa joko Suomen Lajitietokeskuksessa (Laji.fi) sijaitsevan Vihko-järjestelmän kautta tai paperilomakkeilla. Lajitietokeskus on Luomuksen rakentama palvelu, joka kokoaa suomalaista lajitietoa eri lähteistä.

Pääset uuteen tallennusjärjestelmään osoitteessa: <https://laji.fi/theme/talvilintulaskenta/instructions>.

tai valitsemalla ensin www.laji.fi ja valitsemalla yläpalkista: "Tallenna havaintoja", jonka listasta: "Talvilintulaskenta".

Talvilintulaskentareittejä ja tuloksia voi tarkastella järjestelmään kirjautumatta, mutta havaintojen ilmoitus vaatii rekisteröitymisen ja kirjautumisen.

Linkitä laskentakaverisi sekä aikaisempi Hatikka- tai Lintuvaara-tunnus

Ennen tulosten ilmoittamista laskijan on kirjauduttava Laji.fi-sivuille. Valitse oikeasta yläkulmasta rekisteröidy/kirjaudu, ja tarvittaessa lue ohjeita kirjautumissivun oikeasta ylälaidasta: "Käyttöohjeet" <https://laji.fi/about/2189>

Nykyisessä tallennusjärjestelmässä useamman laskijan laskennassa havainnot saa halutessaan näkymään kaikkien laskijoiden omissa havainnoissa. Tämä edellyttää, että laskijat ovat rekisteröityneet Laji.fi-järjestelmään ja ovat linkittäneet profiilinsa eli ovat järjestelmässä ns. toistensa kavereita.

Mikäli haluat nähdä omat aikaisemmat Hatikkaan tai Lintuvaaraan tallennetut havaintoeräsi Lajitietokeskuksen hauissa, niin voit myös linkittää Hatikka- ja Lintuvaara-tunnukseksi Laji.fi-tunnukseksi oikeasta yläkulmasta löytyvästä profiili-kohdasta. Tietoja varten tarvitset Hatikka- tai Lintuvaara-tunnukseksi. Mikäli olet unohtanut tunnuksesi, voit tiedustella niitä Linnustonseurannasta.

Laji.fi-lomakkeen käyttö

Talvilintulaskentareitti valitaan BirdLife Suomen jäsenyhdistysten perusteella löytyvästä reittilistasta. Ensimmäisellä ilmoituskerralla reitin perustiedot on syötettävä itse. Myöhemmin kentät: "Reitin vapaamuotoinen kuvaus", "Vesistöt" ja "Mitä biotooppiin Muu (F) kuuluu" kopioituvat lomakkeelle automaattisesti edellisestä Vihkoon ilmoitetusta laskennasta. Automaattisena kopioituvia kentän arvoja pääsee kuitenkin muokkaamaan.

Uutena tallennuksessa on myös se, että iälleen määritettyjen yksilöiden osuus on mahdollista kirjata kaikilta lajeilta. Aiemmin ikäjakaumatietoa on kerätty laulu- ja kyhmyjoutsenesta, mutta Vihkon käyttöönoton myötä tietoja toivotaan kaikilta lajeilta, joilta määritys kyetään luotettavasti maastossa tekemään (joutsenten ohella esimerkiksi kanahaukan, lokkien ja mustarastaan ikämääritykseen kannattaa kiinnittää huomiota). Valtaosa ikämäärityskentistä jää tyhjiksi maastomäärityksen mahdottomuuden tai vaikeuden vuoksi.

Vihko-lomakkeelle ovat siirtyneet Hatikassa piirretyt kartat, mutta mikäli yksityiskohtaisempi reitti ei näy Vihkon karttaliittymässä, piirrä reitin tarkempi kulku karttatyökalun avulla.

Kun olet syöttänyt havainnot, ja haluat tallentaa ja lähettää tiedot eteenpäin, valitse **Tallenna julkisena** (painike vihreällä pohjalla). Täyttyessäsi lomaketta, se on tallentunut väliaikaisesti selaimesi muistiin. Jos joudut jättämään laskennan tallennuksen kesken, valitse **Tallenna julkaisematta** (painike keltaisella pohjalla), jolloin havainnot tallentuvat omalle Vihko-tilillesi, mutta eivät välity Linnustonseurantaan tai näy tulospalvelussa. Pääset muokkaamaan tallentamaasi (sekä julkisena että julkaisematta tallennetut) havaintoerää *Omat havaintoerät* -kohdasta sivun vasemman reunan valikosta.

Muista kirjata nisäkshavainnot!

Talvilintulaskennassa voi ilmoittaa myös havaitsemasi nisäkkäät. Mikäli olet laskenut kaikki havaitsemasi, nähdyt ja kuullut, nisäkkäät (huom. jälkiä ei huomioida), kirjaa ne lomakkeen lopussa oleviin kenttiin ja merkitse lomakkeen karttatyökalun oikealla puolella olevaan kohtaan, että kaikki havaitut nisäkkäät on kirjattu (Kyllä). Jo nyt valtaosa laskijoista kirjaa nisäkshavainnot ja kertyvä aineisto auttaa myös nisäkaskantojen seurannassa.

Uudet tulossivut

Tulossivujen suurimpana uudistuksena on mahdollisuus tarkastella talvikantojen muutoksia paikallisyhdistyksittäin tai valitsemalla tarkasteluun useamman yhdistyksen yhdistelmän. Ominaisuuden toivotaan olevan iloksi sekä laskijoille että myös esimerkiksi innostamaan ja helpottamaan paikallisyhdistyskohtaisten katsausten laadinnassa.

Lisäksi tulossivuille on tulossa muun muassa karttavertailutyökalu, jolla tietyn talven lintutiheyksiä voi verrata pidemmän ajan keskiarvoon kartoilla. Tulossivuja kehitetään edelleen.

Tulossivuihin on yksityiskohtaisempi opastus tuoreimmissa Seuranta uutisissa, joka on luettavissa osoitteessa: <https://www.luomus.fi/fi/seuranta uutiset>. Seuranta uutisissa on muutenkin paljon asiaa linnuston seurannan viimeaikaisista toimista.

Jos kohtaat ongelmia rekisteröitymisessä, havaintojen tallennuksessa tai muussa, ota rohkeasti yhteyttä: linnustonseuranta@luomus.fi

Kaikki palaute on arvokasta, koska sen perusteella järjestelmää ja tulossivuja kehitetään edelleen.

TALVILINTUAINEISTON HYÖDYNTÄMINEN

Ilmastonmuutos siirtää lajien levinneisyysalueita kohti pohjoista ja tämä näkyy myös Suomen talvilinnustossa. Kahden tuoreen talvilintulaskentoihin perustuvan tutkimuksen perusteella lajit siirtyvät nopeimmin pelloilla verrattuna metsiin tai asutusalueisiin. Lumipeitteen paksuus vaikuttaa lajien elinympäristön valintaan voimakkaammin kuin lämpötila. Kun lunta on vähän monet lintulajit esiintyvät runsaammin peltoympäristöissä, koska ne pääsevät käsiksi pellon pinnalle olevaan ravintoon. Kun lumipeite on puolestaan paksumpi, linnut kerääntyvät voimakkaammin asutusalueille. Lumipeitteen pitkäaikainen väheneminen etenkin Etelä- ja Keski-Suomessa on lisännyt talvehtivien lintujen määrää pelloilla noin 70 %:lla 1980-luvulta. Asutusalueilla määrät ovat puolestaan vähentyneet samana jaksona noin 20 %:lla. Pelloilla voimakkaimmin ovat lisääntyneet maassa ruokailevat sekä suurikokoiset lajit, kuten laulujoutsen, ja räkättirastas (Bosco ym. 2022, Deshpande ym. 2022).

Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että vesilintujen runsaudet ovat siirtyneet voimakkaasti kohti koillista lämpenevän ilmaston myötä. Suojelualueilla on myös oma merkityksensä miten lajit voivat siirtyä kohti pohjoista. Euroopassa vesilintujen lajiyhteisöjen muutokset, etenkin eteläisten lajien siirtyminen kohti pohjoista, ovat olleet nopeampia suojelualueilla, joilla on ollut käyttö- ja hoitosuunnitelma verrattuna suojelualueisiin, joilta suunnitelma on puuttunut. Tämä viittaa siihen, että hoitosuunnitelma ja sen toteuttaminen parantavat elinympäristön laatua ja siten edistävät lajien levittäytymistä uusille talvehtimisalueille (Gaget ym. 2022).

Linkit alkuperäisjulkaisuihin:

Bosco, L., Xu, Y., Deshpande, P. & Lehikoinen, A. 2022: Range shifts of overwintering birds depend on habitat type, snow conditions and habitat specialization. — *Oecologia* 199: 725–736. <https://doi.org/10.1007/s00442-022-05209-5>

Deshpande, P., Lehikoinen, P., Thorogood, R. & Lehikoinen, A. 2022: Snow depth drives habitat preference of birds in built up, rural and forest habitats. — *Journal of Biogeography* 49: 630–639. <https://doi.org/10.1111/jbi.14326>

Gaget, E., Johnston, A., Pavón-Jordán, D., Lehikoinen, A., Sandercock, B. K., Soutan, A., Božič, L., Clausen, P., Devos, K., Domsa, C., Encarnação, V., Faragó, S., Fitzgerald, N., Frost, T., Gaudard, C., Gosztonyi, L., Haas, F., Hornman, M., Langendoen, T., Ieronymidou, C., Luigujõe, L., Meissner, W., Mikuska, T., Molina, B., Musilová, Z., Paquet, J.-Y., Petkov, N., Portolou, D., Ridzoň, J., Sniuksta, L., Stipniece, A., Teufelbauer, N., Wahl, J., Zenatello, M. & Brommer, J. E. 2022: Protected area characteristics that help waterbirds respond to climate warming. — *Conservation Biology* 36: e13877. <https://doi.org/10.1111/cobi.13877>

Eurooppalaisia seurantatietoja voi tarkastella nyt myös verkkosivuilla: <https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/summary>. Euroopan Unioni toteuttaa kuuden vuoden välein Euroopan lintudirektiivin raportoinnin, jossa jäsenvaltioiden ilmoittavat kaikkien pesivien lajien populaatiokoot, kannanmuutokset sekä osasta lajeista myös talvikannanarviot ja -muutokset sekä lajiin kohdistuvat uhkat ja paineet. Arvioinnin tarkemmista tuloksista on tulossa syvällisempiä analyysejä. Verkkosivuilla on nähtävillä mm. joidenkin talvehtivien vesilintujen kannanmuutokset eri Euroopan maissa.